

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler: Küresel Çerçeve ve Türkiye'deki Yansımalar

MELİKE TEKİNDAL

SEVVAL ÖZGE EROĞLU

Özet

NEET (Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler) statüsündeki gençlerin eğitim ve istihdam süreçlerinden kopmalarının bireysel, toplumsal ve ekonomik boyutlarını kapsamlı biçimde ele alınmaktadır. Makale, NEET kavramının tanımı ve sınıflandırılmasının yanı sıra, gençlerin eğitimden ve istihdamdan uzaklaşma nedenleri, bu durumun psikososyal ve akademik sonuçları ile müdahale ve politika önerilerini incelemektedir. Türkiye özelinde yapılan analizler, ülkenin AB ülkeleri arasında en yüksek NEET oranına sahip olduğunu ve bu durumun gençlerin kişisel gelişim potansiyeli ile toplumsal kalkınma açısından ciddi riskler oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Literatür, NEET gençlerin yalnızca ekonomik üretkenlikten uzaklaşmadığını; psikososyal kırılganlık, toplumsal dışlanma ve akademik kayıplar gibi çok boyutlu olumsuz etkilerle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Bu nedenle makalede, etkili politika ve müdahalelerin eğitim ve istihdam desteği ile sınırlı kalmayıp, psikososyal destek, sosyal katılım ve yerel yönetim iş birliklerini içeren bütüncül yaklaşımlar üzerinden geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, gençlerin işgücü piyasasına

— ARASTIRMA MAKALESİ —

MELİKE TEKİNDAL, meliketuncetekindal@gmail.com

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-3453-3273>

SEVVAL ÖZGE EROĞLU, sevvalozgezozlem@gmail.com

İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı,

Doktora Programı

<https://orcid.org/0000-0001-5188-5601>

Geliş tarihi: 01.10.2025 • Kabul tarihi: 10.12.2025

<https://doi.org/10.47646/CMD.2025.350>

ve eğitim sistemine entegrasyonunu destekleyen sürdürülebilir, kapsayıcı ve çok aktörlü stratejilerin önemine dikkat çekilmektedir. Makale, NEET gençlerin belirleyicilerinin ve risk faktörlerinin doğru şekilde tespit edilmesinin, politika yapımcılar ve uygulayıcılar için rehber niteliği taşıdığını ve gelecekte yürütülecek kapsamlı araştırmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: NEET, Politika, İstihdam, Eğitim, Genç işsizliği

Youth Neither in Education Nor Employment: Global Framework and Reflections in Turkey

Abstract

This comprehensively examines the individual, social, and economic dimensions of the disengagement of young people with NEET (Not in Education, Employment, or Training) status from education and employment. The article examines the definition and classification of NEET, the reasons why young people disengage from education and employment, the psychosocial and academic consequences of this situation, and intervention and policy recommendations. Analyses specific to Turkey reveal that the country has the highest NEET rate among EU countries, posing serious risks to young people's personal development potential and societal development. The literature demonstrates that NEET youth are not only disengaged from economic productivity but also face multidimensional negative impacts such as psychosocial vulnerability, social exclusion, and academic losses. Therefore, the article emphasizes that effective policies and interventions should not be limited to education and employment support, but should be developed through holistic approaches that include psychosocial support, social inclusion, and local government collaboration. It also highlights the importance of sustainable, inclusive, and multi-actor strategies that support the integration of young people into the labor market and the education system. The article demonstrates that accurately identifying the determinants and risk factors of NEET youth provides guidance for policy makers and practitioners and highlights the need for comprehensive future research.

Keywords: NEET, Policy, Employment, Education, Youth unemployment

Giriş

Günümüzde gençlerin eğitim ve istihdam süreçlerinden uzak kalması, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal ve ekonomik açıdan da ciddi

sorunlar yaratmaktadır. Bu kapsamda “Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler (NEET)” kavramı, gençlerin sosyal ve ekonomik katılımlarının anlaşılması ve politikaların geliştirilmesini sağlamak adına giderek önem kazanmaktadır (Furlong, 2007; Eurofound, 2012).

Tarihsel süreç incelendiğinde, sanayi devrimiyle başlayan ekonomik ve toplumsal dönüşümlerin, işgücüne katılım biçimlerini köklü şekilde dönüştürdüğü görülmektedir. Küreselleşme ve teknolojik ilerlemeler, bilgi ve teknolojiye erişimi hem bireyler hem de kurumlar için belirleyici bir faktör hâline getirmiştir. Bu gelişmeler gençler üzerinde bazı olumlu etkiler yaratmasına rağmen, gelişmekte olan ülkelerde genç işsizlik hâlâ kronik bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir (Tatar ve Öztürk, 2024). Gençlik dönemi, yaşamın kritik evrelerinden biri olduğundan, bu dönemde yaşanan işsizliğin ekonomik, sosyal ve psikolojik sonuçları daha da önem kazanmaktadır. Türkiye örneğinde, genç işsizlik 15–24 yaş grubundaki bireylerde yoğun olarak gözlemlenmektedir (TÜİK, 2021). Literatür incelendiğinde genç işsizliğin çok boyutlu birçok nedeni olduğu belirtilmektedir. Bu nedenler arasında; ekonomik durgunluk, dönemsel krizler, yapısal sorunlar, gençlere yönelik istihdam politikaları, genç nüfus artışı, iş piyasasının gereksinimlerini karşılamayan beceriler, ücret ve kariyer beklentileri, iş arama davranışları, bilgi eksiklikleri, sosyal ağ oluşturma güçlükleri ve eğitim-iş uyumsuzluğu öne çıkmaktadır (Tatar ve Öztürk, 2024; Murat ve Şahin, 2011).

NEET kavramı, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan birçok ülkede sosyal politika tartışmalarında kritik bir nüfus grubu olarak önem kazanmaktadır (Eurofound, 2012). Türkiye özelinde, bu kavram; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından, işgücüne dahil olmayan ve herhangi bir eğitim programına katılmayan 15–24 yaş arası gençleri tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (TÜİK, 2021). TÜİK’in yaklaşımına göre NEET oranı, işsiz veya çalışmayan gençlerin toplam genç nüfusa oranı şeklinde hesaplanmaktadır (ILO, 2013). OECD ise NEET tanımını, haftada en az bir saat eğitim, istihdam veya yetiştirme faaliyeti içinde bulunmayan 15–29 yaş arası bireyleri kapsayacak şekilde genişletmiştir (OECD, 2022). Türkiye, AB ülkeleri arasında en yüksek NEET oranına sahip ülke konumundadır; Eurostat (2023) verilerine göre AB’de 15–24 yaş arası NEET oranı yaklaşık %9 iken, Türkiye’de bu oran yaklaşık %22,9’dur. Başka bir ifadeyle, Türkiye’nin NEET oranı AB ortalamasının yaklaşık iki buçuk katına ulaşmaktadır. Bu durum hem ekonomik kalkınma hem de gençlerin kişisel

ve mesleki gelişim potansiyelinin kaybı açısından ciddi bir toplumsal sorun teşkil etmektedir (Erdoğan vd., 2017). Bununla birlikte bu durum genç işsizliği, erken okul terki ve genç yoksulluğu gibi yapısal göstergelerle ilişkili olarak konunun önemini artırmaktadır (OECD, 2022).

Sonuç olarak NEET kavramı, genç işsizliğinin ötesinde daha derin ve kapsayıcı bir sorunu ifade etmekte olup genç işsizliği, işgücü piyasasında karşılaşılan zorlukları yansıtan önemli bir göstergedir (Eurofound, 2012; Susanlı, 2016). NEET tanımı, eğitim sistemi dışında olan ve ne eğitim ne de istihdam sürecinde yer alan gençleri kapsayarak daha geniş bir perspektif sunmaktadır. Ayrıca NEET, emek piyasasına girme potansiyeli bulunan gençleri de içerdiği için, genç işsizlik kavramından daha kapsayıcı bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir (Furlong, 2007; Tamesberger ve Bacher, 2014). Bu bağlamda NEET'nin risk faktörleri ve belirleyicilerinin tespit edilmesi, gençlerin üretken bir şekilde topluma katılımını sağlamak ve eğitim ile istihdamdan kopmalarını önlemek amacıyla etkili stratejilerin geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir (Rahmani ve Groot, 2023).

Bu derleme makalesinde NEET kavramının tanımı ve sınıflandırılması, gençlerin eğitimden ve istihdamdan kopma nedenleri, bu durumun psikososyal ve akademik sonuçları, müdahale ve politika önerileri ile son olarak Türkiye özelinde bir durum analizi ve uygulamalar ele alınacaktır.

Literatür Taraması

NEET Kavramının Tanımı ve Sınıflandırılması

“Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma” kavramı, İngilizce “Not in Education, Employment or Training” (NEET) teriminin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Türkçe literatürde bu kavramın kullanımında farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin, bir kullanımda “Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne Yetiştirmede” biçiminde ifade edilmiş olup “NEİY” kısaltması tercih edilmiştir (Kılıç, 2014). Başka bir ifade de “Ne Eğitimde Ne İstihdamda” şeklinde tanımlanmış ve “NENİ” kısaltması kullanılmıştır (Arabacı, 2020). Bununla birlikte, Türkçe akademik yazında çoğunlukla İngilizce kısaltma olan “NEET” ya da Türkçe ifadesiyle “Ne Eğitimde Ne İstihdamda” teriminin daha yaygın olarak benimsendiği görülmektedir (Kılıç, 2014; Arabacı, 2020). Bu durumun temel nedeni, İngilizcedeki “education” ve “training” kavramlarının hem teorik hem de pratik eğitimi kapsamına karşın, Türkçede “eğitim” sözcüğünün bu süreçlerin tamamını içeren üst bir kavram

olarak görülmesidir. Dolayısıyla staj veya yetiştirme gibi pratik süreçler ayrıca belirtilmemektedir. Bu çalışma kapsamında da kavram “Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma” biçiminde kullanılacak olup uluslararası literatürle uyumlu olarak İngilizce karşılığının kısaltması olan “NEET” ifadesi tercih edilecektir (Tolgay ve Çakır, 2022).

NEET kavramı, ilk olarak 1980’li yıllarda Birleşik Krallık’ta eğitim ve çalışma hayatı dışında kalan gençlerin artış göstermesi sonucunda gündeme gelmiştir. Bu dönemde gençlerin iş gücüne katılımlarını kolaylaştırmak amacıyla çeşitli politika ve uygulamalar geliştirilmiştir. Zaman içerisinde kavramın kapsamı genişlemiştir. Bu sayede hem akademik yazınlarda hem de resmi göstergelerde sıkça başvurulmuş bir analiz kategorisi hâline gelmiştir. NEET aynı zamanda toplumsal bağların zayıflaması, dışlanma ve sosyal kırılabilirlik gibi olguları da içermektedir (Maguire, 2015). Kavram, genel olarak 15–29 yaş grubundaki gençleri kapsamaktadır. Bu yaş aralığında herhangi bir eğitim kurumuna devam etmeyen, bir işte çalışmayan ve mesleki eğitim ya da kurs programlarına katılmayan bireyler NEET kategorisine girmektedir (Koç ve Çolak, 2023; Eurofound, 2012). Bu kavramın temel amacı, eğitim süreçlerine dâhil olmayan ve iş yaşamına geçiş sürecinde dezavantajlı konumda bulunan gençlere odaklanmaktır. Günümüzde gençlerin eğitimden iş hayatına geçişleri giderek daha karmaşık bir hâl almış; iş yapma biçimleri, çalışma modelleri ve mesleki alanların çeşitliliği artmıştır (Tolgay ve Çakır, 2022). Bu nedenle NEET statüsündeki gençlerin ayrı bir toplumsal kategori olarak ele alınması giderek daha fazla önem kazanmıştır (Maguire, 2015).

Literatür incelendiğinde, NEET kavramının zaman, yaş grupları ve tanımsal çerçeve bakımından evrensel bir uzlaşıya sahip olmadığı görülmektedir (Samoilenko ve Carter, 2015). Örneğin, Japonya’da NEET kavramı; eğitimde ve istihdamda bulunmayan, iş aramayan ve bekâr olan 15–34 yaş aralığındaki bireyleri tanımlamaktadır. Kore’de ise aynı yaş grubundaki gençler, çalışmayan, herhangi bir eğitim veya mesleki kursa katılmayan, iş aramayan ve aynı zamanda ailevi sorumluluklarını yerine getiremeyen bireyler olarak ele alınmaktadır. Buna karşın Avustralya ve Kanada’da 15–29 yaş arasındaki bireyler NEET kapsamında değerlendirilirken, Latin Amerika ülkelerinde bu sınır daha dar tutulmakta ve 15–24 yaş grubu temel alınmaktadır (Mitrou vd., 2021). Türkiye örneğinde ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) başlangıçta 15–24 yaş grubunu esas almış, ancak sonrasında bu tanımlı genişleterek 15–29 yaş aralığını kapsayacak şekilde revize etmiştir. Bu çerçevede, NEET statüsünü farklı yaş gruplarına göre

incelemek mümkün olmaktadır. Bunun yanı sıra, özellikle ekonomik ve toplumsal krizlerin 25–29 yaş grubunu daha belirgin biçimde etkilemesi ve yükseköğretimden iş yaşamına geçiş sürecinde karşılaşılan güçlükler nedeniyle, literatürde 15–29 yaş aralığının NEET tanımı için giderek daha yaygın biçimde kullanıldığı görülmektedir (Salvà-Mut vd., 2018; OECD, 2022).

Uluslararası kuruluşların raporlarında NEET göstergeleri, giderek artan ölçüde işgücü piyasası politikaları ve ekonomik kalkınma stratejilerinin önemli bir bileşeni olarak kullanılmaktadır (Eurofound, 2012). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), NEET’i “işsiz veya işgücüne dâhil olmayan, aynı zamanda örgün eğitim, yaygın eğitim, staj ya da kurs gibi herhangi bir eğitim faaliyetinde bulunmayan genç nüfus” şeklinde tanımlamaktadır. Ulusal yazında kavramın farklı biçimlerde ele alındığı görülmektedir (Şahin ve Boduroğlu, 2024). Örneğin bazı çalışmalarda “ne eğitimde ne istihdamda olan gençler” ifadesini tercih edilirken; bazı çalışmalarda doğrudan “NEET” kısaltması kullanılmaktadır (Arabacı, 2020; Uysal ve Acar, 2019; Tatar ve Öztürk, 2024). Literatürde yer alan bir çalışmada ise “istihdam, eğitim veya öğretimde olmayan gençler” tanımı benimsenmiştir (Lüküslü ve Çelik, 2021). Buradan hareketle NEET kategorisinin sınıflandırılması, gençlerin eğitim sistemi ve işgücü piyasasıyla kurdukları ilişkiler temelinde yapılmaktadır. Literatürde yaygın bir yaklaşım, NEET gençleri “aktif” ve “pasif” olmak üzere iki alt grupta incelemektedir. Aktif NEET’ler, iş arayan ve çalışmaya hazır durumda olan bireyleri kapsamaktadır (Işık, 2019). Pasif NEET’ler ise, iş bulma umudunu kaybeden, iş aramaktan vazgeçen, eğitimine devam etmeyen, ev işleri veya çocuk bakımı gibi yükümlülükler nedeniyle işgücüne katılmayan ya da sağlık ve engellilik durumu sebebiyle çalışma kapasitesi sınırlı gençlerden oluşmaktadır (Eurofound, 2012; Mihai vd., 2015). Dolayısıyla NEET yalnızca işsiz gençleri tanımlamakla sınırlı değildir; eğitimden kopmuş ve herhangi bir mesleki gelişim sürecine katılmayan gençleri de kapsamaktadır. Bu yönüyle kavram, genç işsizliği olgusundan daha geniş bir çerçeve sunmakta ve gençlerin karşı karşıya kaldığı çok boyutlu kırılganlıkların analiz edilmesine imkân tanımaktadır (Özdemir vd., 2024).

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Özellikleri

Ne eğitimde ne istihdamda olan gençler homojen bir topluluk oluşturmamakta; aksine farklı sosyal, ekonomik, kültürel ve bireysel özelliklere sahip heterojen bir yapı sergilemektedir. Bu gençlerin

bir bölümü, sosyal, kültürel ve beşerî sermaye eksiklikleri nedeniyle dezavantajlı bir konumda bulunmakta ve sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Eurofound, 2016). Bu kapsamda literatürde, NEET gençlerin genellikle beş alt kategori altında incelendiği görülmektedir. Bu alt gruplar; iş bulamayanlar, çalışmaya uygun olmayanlar, eğitimde ve istihdamda yer almayanlar, fırsat arayışında olanlar ve gönüllü olarak bu statüde bulunanlar şeklinde tanımlanmaktadır (Eurofound, 2012). Bu sınıflandırma, grubun bir kısmının dezavantajlı koşullar nedeniyle işgücü piyasasına katılmadığını, diğer kısmının ise kendi tercihleri doğrultusunda bu konumda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, NEET gençlerin yapısı ülkeler arasında farklılık gösterebildiği gibi, aynı ülke içerisindeki bölgesel düzeyde de değişiklik gösterebilmektedir (Eurofound, 2012; Eurofound, 2016).

NEET Statüsünü Belirleyen Faktörler

NEET statüsünü etkileyen faktörler arasında **cinsiyet**, önemli bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır. OECD ülkelerinde kadınların NEET olma olasılığı, erkeklere kıyasla yaklaşık 1,5 kat daha yüksek bulunmuştur (OECD, 2022). Bu durum, kadınlarda aile sorumlulukları ve çocuk bakımının öne çıkmasıyla açıklanırken; erkeklerde daha çok sağlık sorunları ile ilişkilendirilmektedir (Şahin ve Boduroğlu, 2024). **Yaş faktörü** de NEET olasılığını doğrudan etkilemektedir. Avrupa Birliği verilerine göre, 2015 yılında 15–19 yaş grubundaki gençlerde NEET oranı yaklaşık %6 iken; 20–24 yaş grubunda bu oran üç kat artışla %17'ye yükselmiştir. 25–29 yaş grubunda bu oran ise %20'ye karşılık gelmektedir (Eurostat, 2015). Eğitim düzeyi, NEET riskini belirleyen bir diğer kritik unsurdur. Eğitim seviyesi yükseldikçe işsiz kalma olasılığının azaldığı görülmektedir. OECD ülkelerinde lise mezunu gençlerin NEET olma olasılığı, üniversite mezunlarına kıyasla üç kat daha fazladır (OECD, 2022). Bu bağlamda, NEET grubundaki gençlerin genellikle daha düşük eğitim ve beceri düzeyine sahip oldukları ifade edilmektedir (Eurofound, 2012). NEET statüsünü belirleyen bir diğer unsur da işgücüne katılım durumudur. OECD ülkelerinin çoğunda NEET gençler işgücü dışında yer alırken; Fransa, Yunanistan, Letonya, Portekiz, Slovakya ve İspanya gibi ülkelerde işsiz NEET'lerin oranı daha yüksektir. Genç yaş gruplarında (15–19) işsizlik oranlarının düşük olmasının temel nedeni, zorunlu eğitimin bu yaş grubunu kapsamasıdır (OECD, 2019). Bununla birlikte, işsizlik süresinin uzunluğu da NEET statüsünü pekiştiren bir faktördür. Uzun süre işsiz kalan gençler, iş arama motivasyonlarını kaybetmekte, yeniden eğitim sistemine

dönembilmekte ya da tamamen işgücü dışında kalabilmektedir (Eurofound, 2012). OECD ülkelerinde 18–24 yaş grubundaki NEET gençlerin yalnızca %2’si üç aydan daha kısa süreli işsiz kalmakta; geri kalan büyük çoğunluğun ise uzun dönemli işsizlik riski taşıdığı görülmektedir (OECD, 2019).

Son olarak, hanehalkı profili de NEET statüsünü etkileyen kritik bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. NEET gençlerin büyük çoğunluğu aileleriyle birlikte yaşamaktadır. Bu ailelerin eğitim ve ekonomik düzeyleri genellikle düşüktür. Özellikle göçmen kökenli hanelerde ebeveynlerin düşük eğitim seviyesi ve ayrımcılıkla karşılaşmaları, gençlerin NEET olma olasılığını artırmaktadır (Berloff vd., 2016). Nitekim araştırmalar, göçmen gençlerin yerlilere kıyasla yaklaşık 1,5 kat daha fazla NEET statüsünde bulunduğunu göstermektedir (OECD, 2016).

NEET Olgusunun Yaygınlığı

NEET kavramı, gençlerin hem eğitim hem de istihdam süreçlerinin dışında kalmalarını gösteren kritik bir sosyal gösterge olarak değerlendirilmektedir. Bu kavramın yaygınlığı, ülkelerin ekonomik koşulları, eğitim sistemlerinin niteliği, toplumsal yapıları ve cinsiyet rollerine ilişkin normlara bağlı olarak farklılık arz etmektedir (Çizel vd., 2023).

Avrupa Birliği verilerine göre 2023 yılında 15–29 yaş grubundaki gençlerin yaklaşık %11’i NEET kategorisindedir. Yaş grupları karşılaştırıldığında, 15–19 yaş aralığında bu oran %5 civarında iken, 20–24 yaş grubunda yaklaşık %13’e, 25–29 yaş grubunda ise %15’e yükselmektedir (Çizel vd., 2023). Eğitim düzeyi bağlamında incelendiğinde, düşük eğitim seviyesine sahip gençlerde NEET oranı yaklaşık %13 düzeyindeyken, ortaöğretim mezunlarında yaklaşık %12, yükseköğretim mezunlarında ise %8 olarak belirlenmiştir. (Eurostat, 2022).

Türkiye, NEET oranları bakımından Avrupa ülkeleri arasında öne çıkmaktadır. Uluslararası araştırma sonuçlarına göre, 15–24 yaş aralığındaki gençlerin %22,9’u NEET kategorisinde yer almakta ve bu durum yaklaşık 3 milyon gence karşılık gelmektedir. Bu oran, Avrupa Birliği ortalaması olan %9’un oldukça üzerinde olup Türkiye’yi kıta genelinde en yüksek NEET oranına sahip ülke konumuna taşımaktadır (Çizel vd., 2023; Eurostat, 2024). Söz konusu tablo, yalnızca bireysel düzeyde potansiyel kaybı değil, aynı zamanda toplumsal üretkenliğin azalması ve kalkınma kapasitesinin sınırlandırılması gibi geniş ölçekli etkiler doğurmaktadır (Erdoğan vd., 2021). Bununla birlikte toplumsal cinsiyet, Türkiye’de NEET oranlarının

belirlenmesinde kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. 2024 yılı itibariyle 15–24 yaş grubunda genç erkeklerde NEET oranı yaklaşık %16 düzeyinde iken, genç kadınlarda bu oran %30'a ulaşmaktadır. Aradaki fark, kadınların işgücü piyasasına erişimde karşılaştıkları yapısal engellerin ve toplumsal cinsiyet rollerinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Şahin ve Boduroğlu, 2024). Dolayısıyla Türkiye’de NEET olgusu, yalnızca bireysel tercihlerle açıklanamayacak ölçüde yapısal boyutlar içermektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan, düşük gelirli hanelere mensup veya eğitime erişim imkânı sınırlı gençlerde NEET statüsünde bulunma olasılığı daha yüksektir. Bu durum, eğitim ve istihdam sistemlerine eşit erişimin sağlanamamasının gençlerin sosyal rollere katılımını engellediğini göstermektedir. (ETF, 2015). NEET olasılığını belirleyen en önemli faktörlerden biri de eğitim başarısıdır. Uluslararası araştırma sonuçları incelendiğinde, 18–24 yaş grubundaki gençlerin %53’ünün eğitime devam ederken, %32’nin eğitim dışında kaldığını, %15’nin ise NEET kategorisinde yer aldığını raporlamaktadır (OECD, 2017). Bu durum, eğitim sürecinde elde edilen becerilerin gençlerin işgücü piyasasına katılımı üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Işık, 2018).

Sonuç olarak Türkiye’de NEET kavramı, gençlerin toplumsal uyumu, beceri geliştirme süreçleri ve ekonomik katılım olanakları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu olgunun yalnızca mevcut eğitim ve istihdam sistemi açısından değil, aynı zamanda gençlerin uzun vadeli toplumsal ve ekonomik entegrasyonu bakımından da kritik bir gösterge olduğu söylenebilir (Çizel vd., 2023; Işık, 2018).

NEET Olgusunun Ortaya Çıkış Nedenleri:

Eğitim ve İstihdamdan Uzak Kalma

NEET gençlerin eğitim ve işgücü piyasasından uzaklaşma süreçleri, kişisel özellikleri, bulunduğu aile koşulları, toplumsal yapı ile yapısal etmenlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle araştırmalarda, NEET olgusunu etkileyen faktörler sıklıkla mikro, mezo ve makro düzeyler çerçevesinde sınıflandırılmaktadır (Sergi vd., 2018; Tamesberger ve Bacher, 2014; Usanmaz, 2025).

Mikro düzeyde öne çıkan belirleyiciler arasında düşük eğitim seviyesi, akademik başarısızlık, erken okul terki, öz-yeterlilik eksikliği, motivasyon düşüklüğü, fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları ile sosyal beceri yetersizlikleri bulunmaktadır. Bu faktörler, gençlerin eğitimden ve işgücü piyasasından uzaklaşmalarında önemli etkenlerdir (Tatar ve Öztürk, 2024; Mihai ve

Iburlcu, 2015; Rahmani ve Groot, 2023). Türkiye’ye özgü araştırmalar ise, NEET gençlerin önemli bir kısmının eğitim düzeyinin düşük olduğunu ve özellikle lise veya altı mezunlarının bu statüye girme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Birecikli vd., 2023).

Mezo düzeyde, gençlerin eğitim ve işgücü piyasasına katılımını etkileyen en önemli etmenlerden biri aile ve sosyal çevredir. Ailenin içinde bulunduğu ekonomik durum, ebeveynlerin eğitim ve istihdam seviyesi, toplumsal cinsiyet rolleri, ev içi sorumluluklar, aile içi şiddet gibi faktörler, gençlerin hem eğitim süreçlerine hem de çalışma hayatına katılma gibi fırsatlarına erişimini sınırlamaktadır (Polat, 2021; ETF, 2015).

Makro düzeyde ise yapısal eşitsizlikler kapsamında; eğitim sistemi ile işgücü piyasasının gereksinimleriyle yaşanan uyumsuzluklar, bölgesel kalkınma farklılığı, kayıt dışı istihdam, sosyal güvenlik sistemlerinin yetersiz olması, mesleki yönlendirme ve danışmanlık hizmetindeki eksiklikler, çalışma hayatı geçişi destekleyen mekanizmaların zayıflığı, NEET kavramının oluşumunda belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır (Bayrakdar ve İncekara, 2013; Işık, 2018). Buna ek olarak, ekonomik dalgalanmalar ve işgücü piyasasındaki daralmalar, NEET oranlarının yükselmesinde etkili olmaktadır. OECD ülkelerinde gözlemlenen finansal krizler sonrasında, özellikle dezavantajlı ve düşük eğitim düzeyine sahip gençlerin eğitim ve istihdam fırsatlarından daha fazla uzaklaştığı rapor edilmiştir (Carcillo, 2015). Ayrıca Türkiye özelinde yaşanan bölgesel farklılıklar, NEET gençlerin dağılımını belirleyen kritik bir faktördür. Kırsal bölgelerde yaşayan gençler, kentlerdeki akranlarına kıyasla daha yüksek oranlarda NEET statüsünde yer almakta; bu durum, bölgesel kalkınma politikalarının ve yerel düzeyde istihdam imkânlarının önemini açık biçimde ortaya koymaktadır (Birecikli vd., 2023).

Sonuç olarak, NEET gençlere yönelik müdahalelerin yalnızca bireysel faktörlere odaklanması yeterli değildir. Etkili ve kalıcı çözümler, aile yapısı, eğitim sistemi, işgücü piyasası ve toplumsal düzeni kapsayan bütüncül politikalar çerçevesinde tasarlanmalıdır. Bu tür kapsamlı yaklaşımlar, gençlerin eğitim ve istihdam süreçlerine yeniden aktif biçimde katılımını destekleyerek hem bireysel gelişimlerini güçlendirecek hem de toplumsal kalkınma ve sürdürülebilir ekonomik büyüme açısından olumlu etkiler sağlayacaktır (Işık, 2018; Rahmani ve Groot, 2023).

NEET Olgusunun Psikososyal, Akademik ve Toplumsal Etkileri

Gençlik dönemi, bireylerin gelişim evreleri incelendiğinde hem kimliğin oluşumu hem de bağımsızlığın kazanımı için kritik bir evreyi ifade etmektedir. Bu dönemde gençler toplumsal rollerini şekillendirerek eğitim ve çalışma hayatına atılırlar. Ancak istihdam piyasasının dışında kalmak, hem bireysel düzeyde ruhsal sağlık sorunlarına yol açmakta hem de toplumsal düzeyde sosyal uyum ve entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durumda sosyal etkileşim fırsatlarına ulaşamayan NEET gençler, yalnızlık duygusu yaşamakta ve izolasyonları kalıcı hale gelebilmektedir (Lüküslü ve Çelik, 2021). Bu durum, ülkelerin genç nüfusunun toplumsal üretime etkin katılımını sınırlamakta ve ekonomik fırsat maliyetlerini artırmaktadır (Blinova ve Vial'shina, 2017).

NEET statüsündeki gençler, eğitim ve işgücü piyasasının dışında kalarak çok boyutlu risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, bireysel düzeyde psikososyal kırılganlıkları artırmaktadır. Gençlerin yaşadığı belirsizlik, amaçsızlık ile gelecek kaygısı gibi olumsuz duygusal deneyimlere yol açmaktadır (Felaco ve Parola, 2022). Benlik saygısı ve öz-yeterlik algısının azalması, kronik umutsuzluk ve depresyon riskinin yükselmesi, NEET gençlerin ruh sağlığını önemli ölçüde etkilemektedir (Şahin ve Boduroğlu, 2025). Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde, erken yaşta ortaya çıkan ruhsal sorunların NEET olma riskini artırdığı da vurgulanmaktadır (Gariépy vd., 2022). Ayrıca, NEET gençler arasında psikoz gibi ciddi ruhsal durumların da gözlemlendiği bildirilmiştir (Lindhardt vd., 2022). Başka bir araştırmada ise, NEET gençlerin, eğitim veya istihdam süreçlerine dahil olan akranlarına kıyasla anksiyete, stres, depresyon, panik ve genel kaygı düzeylerini daha yüksek sıklıkta deneyimlediği rapor edilmiştir (Gariépy vd., 2022). Bu bulgular, gençlerin eğitim ve ekonomik katılımını belirlemede ruh sağlığının kritik bir belirleyici olduğunu göstermektedir.

NEET gençler, toplumsal düzen ve güvenlik açısından da bazı riskler doğurmaktadır. Ekonomik bağımsızlığa erişemeyen bu gençler, kültürel ve sosyal kaynaklardan yoksun kalmakta ve suça yönelme olasılıkları artmaktadır (Turgut, 2023; Günay ve Yaylagülü, 2022). Latin Amerika ve Orta Doğu örnekleri, NEET gençlerin belirli bir kesiminin suç faaliyetlerine karıştığını ve bu durumun toplumsal açıdan potansiyel riskler yarattığını göstermektedir. Ayrıca, suça karışan gençlerin işgücü piyasasına entegrasyon şansının daha düşük olduğu bildirilmiştir (Blinova ve Vial'shina, 2017). Başka bir sistematik derleme de NEET olmanın intihar riskini yükselttiğini, suç davranışına eğilimi artırdığını ve işsizlik

deneyimini pekiştirdiğini ortaya koyarken, yüksek eğitim seviyesinin bu riskleri azalttığını göstermektedir (Rahmani vd., 2024). Bu bağlamda NEET kavramı, toplumsal eşitsizlikleri görünür kılan önemli bir gösterge olarak da değerlendirilmektedir.

Eğitim düzeyi de NEET olma riskini belirleyen önemli bir faktördür; düşük eğitim seviyesi bu riski artırırken, yüksek eğitim düzeyi riskleri azaltmaktadır (Rahmani vd., 2024). Bunun yanı sıra, sosyal sermayenin güçlendirilmesi, sosyal etkinliklere katılım, bilgiye erişim ve yabancı dil becerileri, NEET olma olasılığını düşüren etkenler arasında yer almaktadır (Birecikli vd., 2023). Örneğin, Endonezya’da yapılan bir çalışmada, sosyal etkinliklere katılım ve bilgiye erişimin NEET olma olasılığını azalttığı; okuryazarlık ve yabancı dil becerilerinin ise gençlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir (Pattinasarany, 2019). Bu bulgular, NEET gençlerin sosyal sermayelerinin güçlendirilmesinin ve psikososyal destek mekanizmalarının artırılmasının önemini vurgulamaktadır.

NEET statüsündeki gençlerin istihdam edilmesi, yalnızca ekonomik kazanımlar sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda sosyolojik açıdan da çeşitli olumlu etkiler doğurmaktadır. İşgücüne katılım, gençlerin düzenli gelir elde etmesini sağlarken, toplumsal bütünleşme süreçlerine aktif katılım ve toplum içindeki statü kazanımlarını mümkün kılmaktadır (Felaco ve Parola, 2022). Bu süreç, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra, toplumsal refahın artmasına da katkıda bulunmaktadır. Çalışma hayatına katılmak, yalnızca yaşam standartlarını iyileştirmekle kalmamakta, gençlerin sosyalleşme fırsatlarını da arttırmaktadır. Bu bağlamda gençlere toplumsal itibar kazandırmakta ve genel olarak sosyal barışın korunmasına katkıda bulunmaktadır (Tatar ve Öztürk, 2024).

Sonuç olarak, NEET gençlerin karşılaştığı olumsuz etkiler çok boyutlu bir yapı sergilemektedir; psikososyal kırılmalık, akademik ve mesleki kayıplar, toplumsal dışlanma ve ekonomik dezavantajlar birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Bu nedenle, NEET bireylere yönelik politikaların yalnızca eğitim ve istihdama odaklanması yeterli değildir. Etkili stratejiler, psikolojik destek, toplumsal katılım ve sosyal bütünleşmeyi güçlendiren bütüncül yaklaşımları içermelidir (Baggio vd., 2015). Bu çerçevede, NEET olgusu yalnızca bireysel bir sorun olarak değil, toplumsal riskler ve çok boyutlu etkiler bağlamında değerlendirilmesi gereken bir olgu olarak önem kazanmaktadır.

Türkiye’de NEET Gençlere Yönelik Durum ve Uygulama Analizi

Küreselleşme, teknolojik ilerlemeler, demografik yapının değişimi, göç hareketleri ve eğitim-işgücü politikaları, NEET olgusunun ortaya çıkmasında belirleyici etmenler olarak öne çıkmaktadır (Açar ve Güneş, 2023). Özellikle genç nüfusun yoğun olduğu Türkiye’de, işgücü piyasasına katılım sürecindeki aksaklıklar hem işsizlik oranlarının yükselmesine hem de gençlerin istihdam olanaklarının kısıtlanmasına yol açmaktadır (Ban, 2013). Gençlerin mesleki deneyim eksikliği, işgücü piyasasına dair sınırlı bilgiye sahip olmaları, yüksek ücret beklentileri ve işverenlerin maliyet kaygıları, gençlerin karşılaştığı başlıca güçlükler arasında yer almaktadır. Bu koşullar, gençlerin çalışma hayatına katılım motivasyonunu düşürmekte ve eğitim ile istihdam dışında kalmalarına neden olmaktadır (Uysal ve Acar, 2019). Türkiye’de genç nüfus görece yüksek olmasına rağmen, işgücü piyasasına katılım sorunları nedeniyle bu potansiyeli yeterince değerlendirememektedir. Bu durum, hangi gençlerin eğitim ve çalışma hayatının dışında kaldığını ve bu durumun arkasındaki yapısal faktörleri analiz eden çalışmaların önemini artırmaktadır (Atabey, 2019).

NEET kategorisi, yalnızca işsiz ve eğitim dışı gençleri değil; genç anneleri, engelli bireyleri, göçmenleri ve kayıt dışı çalışan gençleri de kapsamaktadır. Türkiye özelinde düşük eğitim düzeyi, sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, bölgesel farklılıklar ve ekonomik belirsizlikler, gençlerin NEET grubuna dahil olma olasılığını artıran başlıca faktörlerdir (Açar ve Güneş, 2023). Bunun yanı sıra, mesleki eğitim ile işgücü piyasası arasındaki uyumsuzluk, NEET oranlarının yüksek seviyede olmasında etkili olan bir diğer belirleyici unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çok boyutlu nedenlerin bir araya gelmesi ve politika eksiklikleri, gençlerin işgücüne kalıcı katılımını sınırlamaktadır (Tatar ve Öztürk, 2024).

TÜİK verileri, NEET sorununun ülkemizde geçici bir konjonktürel sorun olmaktan ziyade, yapısal ve kronik bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Yaklaşık on yıllık bir dönemde NEET oranında kayda değer bir azalma sağlanamadığı yapılan araştırmalarda ortaya konmaktadır. Bu durum, mevcut politika ve müdahalelerin de sınırlı etkisine işaret etmekte olup gençlerin eğitim ile istihdam sistemleriyle kurduğu iletişimin kırılğanlığını ve sistem dışına itilme riskinin ne kadar kalıcı olabileceğini göstermektedir (Şahin ve Boduroğlu, 2024). Ayrıca NEET olgusunun ülkemizdeki dağılımı incelendiğinde, belirgin bir cinsiyet temelli eşitsizlik dikkat çekmektedir. Özellikle kadınların, ev içi bakım emeği, erken evlilik ve toplumsal cinsiyet

rolleri gibi yapısal faktörler nedeniyle eğitim ve istihdamdan daha yüksek oranlarda uzaklaştığı görülmektedir. Kırsal bölgelerde bu durumun daha da derinleşmesi, kadın NEET olgusunun yalnızca bireysel tercihlerle değil, toplumsal ve kültürel dinamiklerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, kadınların toplumsal katılımını sınırlandırmakta ve uzun vadede ekonomik büyüme potansiyelini olumsuz etkilemektedir (Birecikli vd., 2023). Eğitim düzeyi açısından bakıldığında ise NEET olgusunun yalnızca düşük eğitim gruplarıyla sınırlı olmadığı, yükseköğretim mezunlarını da kapsayan çok boyutlu bir sorun alanı olduğu görülmektedir. Yükseköğretim mezunlarının NEET kategorisinde yer alması, eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki yapısal uyumsuzluğa işaret etmekte ve gençlerin motivasyon kaybı, ücret, iş kalitesi ve sosyal haklar gibi faktörlerin iyileştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Gülüm ve Karakaş, 2020).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre, 2022 yılında Türkiye’de NEET (Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar) oranı yaklaşık %24 seviyesinde gerçekleşmiş ve bu değer, dünya ortalamasının üzerinde seyretmiştir. COVID-19 pandemisi sebebiyle özellikle 2020’li yıllarda genç işgücü piyasasında belirgin bir daralmaya yol açmıştır. Her ne kadar 2022’li yıllarda NEET oranlarında küçük dalgalanmalar gözlemlenmiş olsa da kalıcı bir düşüş sağlanamamıştır. Bu istikrarsızlığın temel nedenleri arasında yapısal sorunlar, yüksek enflasyon, işgücü talebindeki daralma ve yatırım ortamındaki belirsizlikler yer almaktadır. Salgının ardından staj, mesleki eğitim ve yeni iş olanaklarının da kısıtlanması, gençlerin ya kayıt dışı istihdama yönelmesine ya da tamamen NEET grubuna dahil olmasına yol açmıştır; bu durum, gençler için sürdürülebilir istihdam fırsatlarının yaratılmasının önemini daha da öne çıkarmaktadır (Tolgay ve Çakır, 2022).

OECD araştırmaları, Türkiye’de gençlerin NEET kategorisine dâhil olmasında eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki yapısal uyumsuzluğun belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. Üniversitelerde kontenjan planlamalarının ve müfredat içeriklerinin işgücü piyasasının gereksinimleriyle uyumlu olmaması, bazı alanlarda mezun gençlerin işsiz kalmasına, diğer alanlarda ise işgücü açığının oluşmasına yol açmaktadır (Kara ve Duruel, 2005). Buna karşılık, mesleki ve teknik eğitim programları ile eğitim ve istihdam süreçleri entegre edildiğinde, gençlerin işgücü piyasasına katılım oranları daha yüksek düzeylerde gerçekleşmektedir (OECD, 2020).

NEET grubunu etkileyen bir diğer önemli boyut, kuşak farklılıklarıdır. Z kuşağı gençleri, kariyer beklentileri, otoriteye mesafeli yaklaşımları, bireysel özgürlük odaklı yaşam tercihleri ve yeniliklere açıklıkları ile dikkat çekmektedir. Ancak bu kuşağın beklentilerinin işgücü piyasasında karşılık bulmaması, bazı gençlerin iş aramaktan vazgeçmesine veya mevcut işlerini bırakarak çalışma hayatından tamamen uzaklaşmasına neden olabilmektedir (Durmaz ve Okumuş, 2021).

NEET gençlerin çok boyutlu ihtiyaçlarını dikkate alan, sürdürülebilir ve bütüncül yaklaşımların geliştirilmesi gerekmektedir (Işık, 2016). Ayrıca, gençlerin toplumsal yaşama katılımını artıracak psikososyal desteklerin ve sosyal etkinliklerin yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Literatür, bu tür müdahalelerin gençlerin eğitim ve istihdam süreçlerine yeniden entegrasyonunu desteklediğini ve toplumsal dışlanmayı önlemede kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Pattinasarany, 2019).

NEET Gençlere Yönelik Ulusal ve Uluslararası Müdahale ve Politika Yaklaşımları

NEET gençliğin dünya genelinde artış göstermesi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gençlere yönelik sosyal politika ve istihdam stratejilerinin yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere birçok ülke, gençlerin eğitim sistemine ve çalışma yaşamına entegrasyonunu güçlendirmeyi hedefleyen kapsamlı programlar uygulamaktadır. Bu programlar, bireysel beceri geliştirme, istihdam desteği, eğitim modülleri ve kurumlar arası iş birliklerini kapsayan çok boyutlu stratejiler içermektedir. Örneğin, gerçekleştirilen bir gençlik programı, 25 yaş altı gençlere dört ay içinde eğitim, staj, işbaşı eğitimi veya doğrudan istihdam fırsatları sağlayarak, onların ekonomik ve sosyal yaşama katılımını artırmayı amaçlamaktadır (European Commission, 2020). Bu çerçevede, NEET gençlere yönelik politikaların yalnızca ekonomik sonuçlara odaklanması yeterli değildir; eğitimsel, sosyal ve psikolojik boyutları da kapsayan bütüncül bir yaklaşım gerekmektedir (Kılıç, 2024). Literatür, bu gençlerin eğitim, istihdam ve toplumsal entegrasyon süreçlerine dâhil edilmesi için çok yönlü ve eşgüdümlü politika araçlarının önemini vurgulamaktadır (Susanlı, 2016).

Avrupa'da yapılan karşılaştırmalı çalışmalara göre, genç işsizlere sağlanan kapsamlı sosyal yardımlar NEET oranlarını düşürmede etkili olmaktadır. Ayrıca, kapsayıcı eğitim politikaları ve konut destekleri, gençlerin

kırılganlıklarını azaltarak toplumsal uyumlarını güçlendirmektedir (Lauri vd., 2025). Literatür incelendiğinde gerçekleştirilen çalışmaların çoğu, özellikle Avrupa ve diğer gelişmiş ülkelerdeki gençlik uygulamalarına odaklanmaktadır (Abayasekara ve Gunasekara, 2019). Bu uygulamalar arasında rehberlik ve bilgi danışmanlığı hizmetleri, bireylerin özsayı ve kişisel gelişimlerini güçlendiren programlar, bireysel öğrenme faaliyetleri ve gönüllülük ile iş deneyimi programları öne çıkmaktadır (Taylor ve Evans, 2009; Grist vd., 2011). Bu kapsamda, NEET gençler için özel eğitim ve mentorluk programlarının oluşturulması, psikososyal destek mekanizmalarının erişilebilirliğinin artırılması ve sosyal katılımı teşvik eden etkinliklerin yaygınlaştırılması kritik öneme sahiptir. OECD ülkelerinde yürütülen araştırmalar, dezavantajlı gençlere yönelik bu tür programların olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir (Carcillo, 2015).

Türkiye’de NEET gençlere yönelik politika ve programların önemli bir kısmı, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) aracılığıyla yürütülmektedir. Özellikle 15–24 yaş grubundaki gençlerin işgücü piyasasına katılımını artırmayı amaçlayan İŞKUR, çeşitli eğitim ve rehberlik programları sunmaktadır. Bu kapsamda gençlere özgeçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, iş arama stratejileri ve kariyer planlaması gibi alanlarda bireysel destek sağlamaktadır. Bu sayede, gençlerin iş arama becerileri gelişmekte ve işgücü piyasasında daha etkin bir şekilde yer almaları mümkün olmaktadır (İŞKUR, 2022). Türkiye’de ayrıca sosyal girişimcilik destek programları, NEET gençler için yenilikçi bir politika aracı olarak öne çıkmaktadır. Sosyal girişimcilik, gençlerin istihdama katılımını desteklemenin yanı sıra toplumsal fayda üretmelerine de katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda, İŞKUR tarafından sunulan girişimcilik eğitimlerinin, finansal, eğitimsel ve danışmanlık destekleriyle genişletilmesi; gençlerin kendi işlerini kurmalarını kolaylaştıracak ve toplumsal sorunlara yaratıcı çözümler üretmelerini teşvik edecektir (Işık, 2019). Aynı zamanda Türkiye özelinde bölgesel farklılıklar, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve yerel ihtiyaçlar dikkate alınarak daha duyarlı politika tasarımlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Birecikli vd., 2023). Bu yaklaşım, NEET gençlere yönelik politikaların yalnızca ekonomik fayda sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal, kültürel ve psikolojik güçlenmelerine de katkıda bulunmasını mümkün kılacaktır.

Sonuç olarak mevcut uygulamaların çoğu, kısa vadeli hedefler ve proje bazlı yaklaşımlar çerçevesinde tasarlanmış olup, sürdürülebilir izleme ve değerlendirme mekanizmalarının eksikliği dikkat çekmektedir (Atabey,

2019). Literatürde, NEET gençlere yönelik başarılı politika ve programların, bireyselleştirilmiş rehberlik hizmetleri, sektör odaklı mesleki yönlendirme, sosyal beceri gelişimini destekleyen eğitim programları ve yerel aktörlerin dahil olduğu çok paydaşlı projelerle mümkün olabileceği vurgulanmaktadır (Tamesberger ve Bacher, 2014). Bu tür bütüncül müdahaleler, gençlerin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik açıdan da güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, NEET gençlerin toplumsal entegrasyonunu sınırlayan en önemli engellerden biri, toplumda hâkim olan damgalayıcı algılardır. NEET gençlerin sıklıkla “çalışmak istemeyen” veya “iş beğenmeyen” olarak etiketlenmesi, yapısal sorunların göz ardı edilmesine neden olmakta; sosyoekonomik eşitsizlikler ve kurumsal eksiklikler görünmez hâle gelmektedir (Tatar ve Öztürk, 2024). Oysa eğitim sistemindeki eksiklikler, işgücü piyasasındaki dışlayıcı mekanizmalar ve ekonomik dezavantajlar, gençlerin NEET statüsüne dahil olmalarında belirleyici rol oynamaktadır (Furlong, 2006). Bu nedenle politika ve programların, damgalayıcı yaklaşımlardan uzak, ihtiyaç temelli, kapsayıcı ve gençlerin aktif katılımını önceliklendiren bir perspektifle tasarlanması büyük önem taşımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

NEET gençlik, günümüz toplumlarının karşı karşıya olduğu en önemli ve çok boyutlu sosyal sorunlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar, NEET statüsündeki gençlerin yalnızca ekonomik üretkenlikten uzak kalmadığını; aynı zamanda sosyal dışlanma, psikolojik kırılganlık ve yapısal eşitsizlikler tarafından beslenen bir döngüye sürüklendiğini göstermektedir. Bu durum, bireysel düzeyde yaşam doyumunun azalması, aidiyet duygusunun zayıflaması ve ruh sağlığının olumsuz etkilenmesi gibi sonuçlara yol açmaktadır (Yıldırım, 2022; Şahin vd., 2021).

Mevcut literatür, yalnızca istihdam odaklı politikaların NEET gençlerin sorunlarını çözmede yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumsuzluk, gençlerin sahip oldukları beceriler ile piyasa beklentileri arasında önemli boşluklar yaratmaktadır. Sosyal hizmetlerin sınırlı erişilebilirliği, toplumsal önyargılar ve gençlerin karar alma süreçlerindeki temsil eksiklikleri, NEET gençlerin sistem dışında kalmasını pekiştirmektedir (Furlong, 2006; Tatar ve Öztürk, 2024). Özellikle eğitim veya istihdam süreçlerine dâhil olmayan “Pasif NEET” gençler, olumsuz etkilerin en yoğun yaşandığı kritik bir gruba oluşturmaktadır (UNDP-Türkiye, 2022).

Gençlerin eğitimden işgücü piyasasına geçiş süreçleri, deneyim ve beceri eksikliği, işverenlerin olumsuz tutumları, düşük ücretler ve uzun çalışma saatleri gibi çok boyutlu engellerle şekillenmektedir (UNDP-Türkiye, 2022; Lüküslü vd., 2022; Tolgay ve Çakır, 2022). Geçici istihdam biçimleri kısa süreli deneyim sağlasa da uzun vadeli güvence sunmadığından, NEET grubuna dönüş riskini artırmaktadır (ILO, 2013; Eurofound, 2012). Ayrıca eğitim ile işgücü piyasası arasındaki beceri uyumsuzluğu ve dijital yetkinliklerin eksikliği, gençlerin istihdama entegrasyonunu güçlendirmektedir. Bu bulgular, gençlerin işgücüne katılımının yalnızca bireysel motivasyon ve beceriye bağlı olmadığını, yapısal ve kurumsal etmenlerin de belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

NEET gençlerin sistem dışında kalması, bireysel gelişim fırsatlarını sınırlamakla kalmayıp, toplumsal uyum ve sürdürülebilir kalkınmayı da tehdit etmektedir. Bu nedenle dar kapsamlı istihdam politikaları yerine, eğitim, sosyal hizmetler, gençlik katılımı ve ruh sağlığı alanlarını kapsayan, çok paydaşlı ve uzun vadeli stratejiler geliştirilmelidir. Gençlerin topluma yeniden entegre edilmesi, hem bireysel refahı artıracak hem de toplumsal kalkınmayı destekleyen stratejik bir yaklaşım olacaktır (Tatar ve Öztürk, 2024).

Bu doğrultuda NEET olgusuna yönelik politika ve müdahaleler aşağıdaki temel ilke ve mekanizmalar çerçevesinde planlanmalıdır:

1. Eğitim, istihdam, sosyal hizmetler, psikolojik destek ve gençlik çalışmaları alanlarının entegre edildiği, çok paydaşlı yaklaşımlar geliştirilmelidir (LGA, 2009).
2. Kadınların işgücüne katılımını sınırlayan yapısal ve kültürel engeller göz önünde bulundurulmalı; eğitim ve istihdam destekleri, kadınlara özgü ihtiyaçlarla uyumlu olarak tasarlanmalıdır (Lüküslü ve Çelik, 2021).
3. Gençlerin geçici istihdamdan kaynaklanan riskleri azaltılmalı, uzun vadeli istihdam ve kariyer planlama mekanizmaları güçlendirilmelidir (Eurofound, 2012).
4. Dijital dönüşüm kapsamında gençlerin gereksinim duyduğu beceriler kazandırılmalı; eğitim ile iş piyasası arasındaki uyum artırılmalıdır (Kalkınma Bakanlığı, 2019).
5. NEET gençlerin eğitim, istihdam ve psiko-sosyal destek süreçlerine erişimini kolaylaştıracak “tek merkez noktası” modeli oluşturulmalı;

kamu, özel sektör ve sivil toplum iş birliği ile bütüncül hizmet sunulmalıdır. (İŞKUR, 2022).

6. NEET gençlerin erken aşamada tespit edilmesi ve izlenmesi için yerel yönetimler, eğitim kurumları, istihdam hizmetleri ve STK'lar arasında veri paylaşımına dayalı dijital takip mekanizmaları kurulmalıdır (İŞKUR, 2022; European Commission, 2020).
7. Gençlere gereksinim odaklı rehberlik hizmetleri sunulmalı; kariyer danışmanlığı, motivasyon artırıcı eğitimler ve psikososyal destek mekanizmaları aracılığıyla sisteme yeniden entegrasyon desteklenmelidir (LGA, 2009).
8. Gençlerin karar alma süreçlerine katılımını sağlayacak mekanizmalar oluşturulmalı; gençlik meclisleri, dijital vatandaşlık uygulamaları ve temsili platformlar aracılığıyla demokratik katılım güçlendirilmelidir (Işık, 2019).
9. Sosyal dışlanmanın yol açtığı psikolojik etkilerle başa çıkabilmeleri için gençlere ücretsiz danışmanlık, grup terapileri ve toplumsal destek ağlarına erişim sağlanmalıdır (Gaspani, 2018).

Sonuç olarak, son yıllarda NEET gençliğin belirleyicileri üzerine yapılan araştırmalar artış göstermiş olmakla birlikte, hâlen kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır (Abayasekara ve Gunasekara, 2019; EC, 2016). Gelecekte yürütülecek çalışmalar, doğru tanımlar, ölçümler ve yeni modellerin geliştirilmesi ile programların etkinliğinin doğrulanmasını sağlayacak; böylece hem politika yapıcılar hem de uygulayıcılar için kritik bir rehber işlevi görecektir.

Melike Tekindal

Sevval Özge Eroğlu

Kaynakça

- Abayasekara, A. ve Gunasekara, N. (2019). Determinants of youth not in education, employment or training: Evidence from Sri Lanka. *Review of Development Economics*, 23(4), 1840-1862.
- Açar, E. ve Güneş, C. (2023). OECD ülkelerinde makroekonomik faktörlerin ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranına etkisi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 11(31), 56-68. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.1314685>
- Arabacı, R. Y. (2020). Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sosyodemografik yapısı ve işgücü piyasası ile bağlantısı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(3), 103-130.
- Ban, Ü. (2013, Ekim-Kasım-Aralık). Türkiye'de istihdam. *İstihdamda 3İ Dergisi*, 11, 38-43.
- Berloffo, G., Matteazzi, E. ve Villa, P. (2016). Family background and youth labour market outcomes across Europe. *ECINEQ Working Paper*, 2016-393.
- Blinova, T. V. ve Vial'shina, A. A. (2017). Youth not in the educational system and not employed: An evaluation of rural-urban differences. *Sociological Research*, 56(5), 348-362.
- Carcillo, S., Fernandez, R., Königs, S. ve Minea, A. (2015). NEET youth in the aftermath of the crisis: Challenges and policies. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 164. <http://dx.doi.org/10.1787/5js6363503f6-en>
- Cizel, R., Aşkun, V., Durmaz, Ş., ... Yağmur, A. (2023). Ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olma ile ilişkili faktörlerin OECD bağlantılı ülkelerde karşılaştırmalı analizi: Bulanık küme nitel karşılaştırmalı analiz (fsQCA). *Sosyoekonomi*, 31(57), 437-475. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2023.03.21>
- Çolak, K. ve Koc, S. (2023). Sosyal bilimlerde NEET-head araştırmalarında VOSviewer ile bibliyometrik analiz ve haritalama. *Ekonomi Dergisi*, 5(2), 77-91. <https://doi.org/10.58251/ekonomi.1380379>
- Durmaz, Ş. ve Okumuş, B. (2021). İş hayatında kuşaklar arası farklılıklar ve Z kuşağı. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6(16), 47-68. <https://doi.org/10.46872/pj.448>
- Erdoğan, E., Yentürk, N., Akyüz, A. A., Kurtaran, Y., Yurttagüler, L., Dursun, K. ve Oy, B. (2017). *Study on determining the profiles of NEET youth in Türkiye from the perspective of well-being and policy making*. İstanbul Bilgi Üniversitesi. TÜBİTAK 2519 - COST Çalışma Grubu Destek Programı. https://www.iai.it/sites/default/files/p2y_30.pdf
- Erdoğan, E., vd. (2021). NEET rural-urban ecosystems: The role of urban social innovation diffusion in supporting sustainable rural pathways to education, employment, and training. *Sustainability*, 13(21), 12053.
- Eurofound. (2012). *NEETs - Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2012/54/en/1/EF1254EN.pdf
- Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurostat. (2022). Government expenditure on education. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_education
- Eurostat. (2023). Statistics on young people neither in employment nor in education or training. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training
- ETF. (2015). Young people not in employment, education or training (NEET). Torino: ETF.
- Felaco, C. ve Parola, A. (2022). Subjective well-being and future orientation of NEETs: Evidence from the Italian sample of the European Social Survey. *Social Sciences*, 11(10), 482.

- Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: Representing problematic labour market transitions among early school leavers. *Work, Employment & Society*, 20(3), 553-569. <https://doi.org/10.1177/0950017706060670>
- Gaspani, F. (2018). Young-adults NEET in Italy: Orientations and strategies toward the future. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 38(1/2), 150-164. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-04-2017-0038>
- Günay, B. ve Yaylagülü, Ş. (2022). NEET gençler araştırması: NEET gençlerin insan onuruna yakışır yaşam sürme hakkına erişimi. *Sivil Toplum Araştırmaları Derneği*.
- Grist, M., Birdwell, J., Gregory, T. ve Ousbey, J. (2011). Youth labour's lost.
- Işık, Ş. (2016). Türkiye'de kendini toplama gücü konusunda yapılmış araştırmaların incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 65-76.
- Işık, V. (2019). Aksaray'da genç NEET sorunu ve çözüme ilişkin yerel düzeyde strateji önerileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 149-162.
- ILO. (2013). *Decent work indicators: Guidelines for producers and users of statistical and legal framework indicators* (2nd ed.). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-integration/documents/publication/wcms_229374.pdf
- ILO. (2013). *Global employment trends for youth 2013: A generation at risk*. https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_212423.pdf
- Kara, M. ve Duruel, M. (2005). Türkiye'de ekonomik büyümenin istihdam yaratamama sorunu. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 367-396.
- Kılıç, Y. (2014). Young people in Turkey who are not in education, employment or training (NEET). *Eğitim ve Bilim*, 39(175), 121-135. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3094>
- Lauri, T., Toots, A., Chevalier, T., Broka, A. ve Hofcker, D. (2025). Policy mixes and youth vulnerability in Europe: A qualitative comparative analysis of the NEET rate. *Journal of European Social Policy*. <https://doi.org/10.1177/09589287241311159>
- Local Government Association. (2009). *NEET youth program report*. London, UK: Local Government Association.
- Lüküslü, D., Şimşek, B. E., Çakır, C., Yağmuroğlu, M., Günşen, İ. ve Şahin, Y. B. (2022). *Ne eğitimde ne istihdamda yer alan genç kadınlar mevcut durum ve ihtiyaç analizi araştırması*. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye.
- Maguire, S. (2015). NEET, unemployment, inactive or unknown - Why does it matter? *Educational Research*, 57(2), 121-132.
- Mihaela, M., Andreea, B. (2015). NEET and youth exclusion. *Romanian Economic Journal*, 18(56), 135-146.
- Mitrou, F., Haynes, M., Perales, F., Stephen, Z. ve Baxter, J. (2021). Not in employment, education or training (NEET); More than a youth policy issue. *International Journal of Population Data Science*, 6(1). <https://doi.org/10.23889/ijpds.v6i1.1676>
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011). Gençlerin istihdamı/ıssızlığı bakımından Türk eğitim sisteminin değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum*, 3(30), 93-135.
- Özdemir, M. O. ve Özcan, K. M., Üçdoğruk Birecikli, Ş. (2024). What makes Turkish youth NEET? *Journal of Youth Studies*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2446967>
- Özen Atabey, A. (2019). Gençlik garanti programı doğrultusunda ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençler (NEİY) sorununa çözüm önerileri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 6(43), 3054-3063. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1469>

- Pattinasarany, I. R. I. (2019). Not in employment, education or training (NEET) among the youth in Indonesia: The effects of social activities, access to information, and language skills on NEET youth. *MASYARAKAT: Jurnal Sosiologi*, 24(1), 1-25. <https://doi.org/10.7454/mjs.v24i1.10308>
- Polat, S. (2021). Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençler (NEİY/NEET). *Doğu Marmara Kalkınma Ajansı Kalkınma Bülteni*, 68, 18-23. <https://www.marka.org.tr/wp-content/uploads/2022/09/Kalkinma-Bulteni-68-sayi.pdf>
- Rahmani, H. ve Groot, W. (2024). Unravelling the NEET phenomenon: A systematic literature review and meta-analysis of risk factors for youth not in education, employment, or training. *International Journal of Adolescence and Youth*, 29(1).
- Samoilenko, A. ve Carter, K. (2015). Ekonomik sonuçlar: Eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin durumu. *Yeni Zelanda Hazine Bakanlığı Çalışma Kağıdı*, 15(1).
- Salv-Mut, F., Tugores-Ques, M. ve Quintana-Murci, E. (2017). NEETs in Spain: An analysis in a context of economic crisis. *International Journal of Lifelong Education*.
- Susanlı, Z. B. (2016). Understanding the NEET in Turkey. *Eurasian Journal of Economics and Finance*, 4(2), 42-57. <https://doi.org/10.15604/ejef.2016.04.02.004>
- Susanlı, Z. B. (2017). Underemployment in the Turkish labor market. *Sosyoekonomi*, 25(33), 157-173. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.289218>
- Tamesberger, D. ve Bacher, J. (2014). NEET youth in Austria: A typology including socio-demography, labour market behaviour and permanence. *Journal of Youth Studies*, 17(9), 1239-1259. <https://doi.org/10.1080/13676261.2014.901492>
- Tolgay, C. ve Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1680-1707.
- Turgut, Ö. (2023). Eğitimde ve istihdamda yer almayan gençler (NEET) psikolojik olarak daha mı kırılgan? Beliren yetişkinlik dönemi temelinde bir inceleme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 2621-2640. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1178791>
- Uysal, G. ve Acar, U. (2019). 15-19 yaş aralığındaki 1,3 milyon genç ne eğitimde ne istihdamda. *Araştırma Notu 19/242*. BETAM-Bahçeşehir Üniversitesi. <https://betam.bahcesehir.edu.tr/wp-content/uploads/2019/05/ArastirmaNotu242.pdf>
- Usanmaz, A. ve Özdemir, N. (2025). Ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençler konulu çalışmaların bibliyometrik analizi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(29), 191-218.
- Yıldırım, R. (2022). NEET grubunda yer alan genç işsizlerin oranlarının nedenlerine ilişkin nitel bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.